

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Baconi Baronis de Verulamio, Vice-Comitis S.
Albani, Summi Angliæ Cancellarii, Opera omnia, Quæ
extant: Philosophica, Moralia, Politica, Historica ...**

Bacon, Francis

Francofvrti ad Moenvm, 1665

XLV. De Negotiatione.

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10497643-5

Fontes quod attinet, magno sunt illi ornameto, & refrigerio: sed *Stagna*, & *Piscinae*, exulent: *Hortum* enim insalubrem reddunt, & scatentem muscis, ranis, & similibus. *Fontes* duorum generum intelligo: Unum qui aquam salientem verset, & dispergat, cum crateribus suis; Alterum nitidum aquae receptaculum, quadratum, pedum triginta vel quadraginta, illime, sine ceno, aut piscibus. Quoad primū, *Imagines* inauratae, aut marmoreae, quae in usu sunt, ornamento esse recte possunt. Sed in eo genere cardo rei est, ita aquam regere, ut perpetuo fluat; nec consistat, aut in cratere, aut in cisterna; ita ut quiete non sit decolor, versa aut inviridem, aut rubrum, aut huiusmodi: neque muscum colligat, aut putredinem. Etiam manu purganda est quotidie, ut maneat limpida. Idem, gradus aliqui ascensus ad *Fontem*, & *Pavimentum* circa eum elegans, decori sunt. Illud alterum *Fontis* genus, quod *Balneum* sive *Lavacrum* dici potest, multum ornatus, & curiositatis, recipere potest: quibus non immoramur. Veluti, Ut fundum sit *imagibus* decoratum latera quoque; simul hinc inde vitro variorum colorum, & huiusmodi corporibus politis, & radiandibus, splendens, circumdatum etiam clausura humilium statuarum. Sed maximum est illud, cuius, in priore genere *Fontium*, mentionem fecimus: Nimirum, ut aqua sit in perpetuo motu; aqua scilicet, quae balneo superior sit nutrita, per canales venusto ducta, & rursus, per tubos subter terram aequalis dimensionis, ne aqua diutius consistat,educta. Verum quoad curiosas inventiones, arcuandi aquas sine earum effusione: & eas effingendi in varias formas, (plumarum, poculorum vitrearum, conopeorum, campanarum, & similibus;) etiam rupes artificiosas, & huiusmodi. Sunt illa quidem spectatu jucunda, sed nihil ad salubritatem, aut suavitatem.

Fruticetum autem, quod tertiam totius *Horti* partem posuimus, velim ut ad similitudinem naturalis *Deserti* prope accedat. Arborea in illo plantari nolo, nisi quod in aliquibus locis erigi praecipio, arborum series, quae in vertice *Ambulacra* contineat, ramis arborum cooperta, cum fenestris. Subjaceat autem pars soli, floribus odoris suavis abunde confita, qui auras in superius exhalat; alias *Fruticetum* apertum esse sine arboribus velim. Dumeta tamen spargi placet; ex Rubo odorato, Periclymeno, & Vite sylvestri: Terram autem ubique confitam volo, Violis. Fragis praecipue, & Primulis Veris. Haec enim plantae jucundum spirant *Odorem*. & in umbra feliciter crescunt. *Dumeta* autem & *Ambulacra* super arborea, spargi volumus ad placitum, non ordine aliquo collocari. Probo etiam cumulos parvos, instar eorum quos talpae erigunt, (quales in Ericetis campestribus esse solent,) alios Serpillo, Caryophyllatis minoribus alios, alios Chamædri, quae florem praebet pulchrum. alios Pervinca, alios violis, Fragis alios, Floribus Paralytis alios, Bellidibus alios, alios Rosis rubris, alios Liliis convallium, alios Armeriis rubris, alios Helleboro flore purpureo, & Floribus, similibus, suavis & bellis, confitos. Pars etiam cumulorum habeat in vertice Frutices. Ea sunt: Rosa, Juniperus, Aquifolia, Oxyacantha, (Sed haec rarior propter Odoris gravitatem floret.) Ribesium baccis rubris; Uva crispa, Rosmarinus, Laurus, Rubus odoratus, & id genus aliae: Fru-

tices autem ferro refecandae, ne deformiter excrescant.

Jam Solum utrinque ad altera, in *Ambulacra privata*, pro quavis diei parte umbrosa distribuendum est. Ex iis etiam quaedam à ventis asperioribus ita munienda sunt, ut in iis spatium possit quis, tanquam in porticu. Quinetiam, ob eandem causam, videlicet ut venti arceantur, ad exitus claudenda sunt. Et haec clausa *Ambulacra* praecipue fabulo subternanda sunt, absque gramine, ne in udo ambulatio sit. In plerisque horum *Ambulacrorum*, arborea fructifera omnigenae collocandae sunt, tam ad parietes externos, quam in ordinibus interioribus. Et hoc in genere observari debet, ut terra elevata, in qua arborea fructifera plantantur, sit lata, humilis & molliter ascendens: & floribus suavis confita, sed raris, ne succo defraudent arborea. Ad exitus Soli lateralis utrinque monticellos fieri probo, ad talem altitudinem parietis exterioris, ut in monticello stanti, in agros pateat prospectus.

Rursus, quoad *Hortum* praecipuum, non negarem, in eo confici debere *Ambulacra* quaedam, eaque minime angusta, arboribus fructiferis utrinque confita. Quin & arborea aliqua arborum fructiferarum prope confitarum: & Umbracula artificiosa & bella, cum sedibus ordine eleganter locata. Verum hac nullo modo nimis confertim: Relinquendus est enim *Hortus* praecipuus apertior, & aere perflabilis & liber. Utram enim quaeras velim in *Ambulacris* lateralibus, ubi in ardoribus anni, vel diei, ambules. *Hortus* siquidem praecipuus comparatus est in temperatione anni partes; vernas, & autumnales: aestate autem, ad matutina & vespertina tempora, aut etiam ad dies nubiliferos.

Aviaria non probo, nisi tanta sint amplitudinis, ut cespites gramine subterni queant: fruticibus etiam & arbusculis vivis conferantur, ut aves liberius volitent, & se per diversa oblectare & componere possint: utque nulla in area aviarii conspiciatur spurcicies.

Quantum vero ad *Ambulacra* in *clivis*, & variis ascendentibus amoenis conficienda, illa Naturae dona sunt, nec ubique extrui possunt: Nos autem ea posuimus, quae omni loco conveniunt.

Horti itaque *Regii* figuram jam delineavimus, parim praecipuum partim modulo generali, sed minime accurato. Et hac in re sumptibus minime pepercimus. Sed ad *Principes* id nihil est, qui, ut nunc sit, plerumque *Hortulanos* consulunt: atque haud minore sumptu, varia, parum cum iudicio, componunt: addentes etiam quandoque statuas, & alia ad magnificentiam, & pompam: sed ad genuinam *Hortorum* voluptatem, & amoenitatem, nihil conducentia.

XLV.

DE OFFICIO JUDICIS.

Generaliter, melius est, per Verba *negotari*, quam per Literas; & per Intercessionem personae tertiae, quam per se ipsam. Literae utiles sunt cum quis, per Literas itidem, responsum elicere desiderat; vel ubi sua, interfit, Exemplaria Literarum quas scripsit, producere, & monstrare: denique, ubi metuere quis merito possit, ne sermo interruptatur, aut per portiones audiatur. Contra viva voce tractare praestat, cum facies hominis reverentiam incessura sit: ut sit plerumque in colloquio cum

cum inferiore; aut in rebus, quas extremis tantum digitis tangere cōvenit, in quibus oculus loquentis, in vultum & gestum alterius intentus, monere possit, quousque procedere liceat; & generaliter, quando libertatem quis sibi retinere cupit, vel dicendi, vel interpretandi ea quæ dixerit. In tractando per alios, cautius & melius fuerit, eos eligere qui simplicioris sunt ingenii; quos probabile est, illa, quæ in mandatis habent, executuros, & successum rei fideliter narraturos: quam eos, qui ex aliorum negotiis aliquid in se honoris aut utilitatis transferre callidi sunt, atque ea, quæ referent, verbis emollient, ut impense placeant. Tales etiam adhibe, qui *negotio*, cui præficiuntur, faveant; id enim industriam acuit: atque insuper tales, qui cum re, quam tractant, congruitatem quædam habent: veluti, audaces ad exostulandum; blandos ad persuadendum; astutos ad observandum & rimandum; protervos, & paulo absurdiores, ad res, quæ aliquid iniqui habent, transigendas. Tales etiam adhibe, qui in *Negotiis* tuis antea tractandis, felices fuerunt, & obtinuerunt: Hoc enim confidentiam parit; & omnem lapidem movebunt, quo veluti præscriptionem tueantur. Melius fuerit, hominem cum quo *negotiaris*, primo leviter degustare, & quasi ex longinquo, quam ab initio summam rei proponere; Nisi forte in animo sit, brevi illum aliqua quæstiuicula irretire & opprimere. Præstat cum illis *negotari*, qui in ambitu sunt, quam cum illis, qui desideria sua sunt adepti. Si cum alio sub conditione *negotiaris*, prima veluti occupatio, aut possessio votorum, in præcipuis numeranda: Id autem cum ratione postulare nequis, nisi aut natura rei talis sit, quæ præcedere debeat; aut alteri commode insinuare possis, illum opera tua in aliis ulurum; aut denique habearis ipse pro homine in primis integro & verace. Omnis *Negotiatio* eo spectat: aut ut *detegat* aliquid; aut ut *efficiat*. *Detegunt* se homines, vel animum suum communicando; vel cum ira commoti sunt, nec se bene cohibere sciunt; vel cum ex improvviso opprimuntur; vel cum necessitate quadam adiguntur, non habentes quod prætexant. Si quem ad *nutum* fingere cupias, ut inde *efficias* aliquid; ut inclinationes & mores ejus bene cognoscendi, ut eum manu ducas; aut fines ejus perspiciendi, ut suadeas; aut infirmitates ejus, & ea quibus obnoxius est, exploranda, ut terreas; aut denique amici ejus, qui plurimum apud eum valent, conciliandi, ut eo modo regere possis. In *tractando* cum callidis & dolosis, verbis eorum minime credendum, nisi fines & intentiones eorum habeas verborum interpretes; Quin & optimum fuerit, pauca apud illos loqui, & quæ minime expectant. In rebus quibuscunque difficilioribus non expectandum, ut quis simul & seriatim, & metat sed præparatione opus est, ut per gradus maturescant.

XLVI.

DE CLIENTIBUS, FAMULIS, ET AMICIS.

Clientes sumptuosi minime admittendi; ne dum quis caudæ pennas adauget, alarum pennas præcindat. Eos autem sumptuosos intelligo, non solum qui impensis gravant sed etiam qui petitionibus molesti & importuni sunt. *Cientes* communes, conditiones alias expectare non debent, extra favorem, commendationem, si opus sit, &

ab injuria protectionem. *Cientes* autem & *Amici factiosi*, adhuc magis vitandi, qui alicui se applicant, non tam ex amore ipsius, cui famulantur; quam ex odio versus alium concepto. Unde sæpenumero sequitur animorum illa abalienatio, quam videre inter potentiores. Similiter, *Cientes* illi gloriosi, qui in hoc incumbunt, ut loco buccinarum sint; ad laudes eorum resonandas, quibus famulantur, haud parum nocent: etenim negotia futilitate sua corrumpunt; tum vero honorem Domini sui (si quis vere rem reputet) exportant, & mercem invidia involunt. Est & aliud genus *Cientium* prorsus periculofum; qui nil aliud quam Speculatores sunt, & secreta familia rimantur; ac rursus aliorum auribus insulurrant. Attamen hujusmodi homines, apud Dominos suos, sæpenumero in fumo pretio habentur; siquidem officiosi sunt, & susurros fere commutant. *Cientele* hominum Ordinis cuiuspiam, si ejusdem cum *Patrono* Ordinis sint, (veluti militum versus illi, qui præfecturam in bellis gessit, & hujusmodi,) semper pro re decora habitum est, & in bonam partem acceptum, etiam in *Monarchis*; modo absit pompa nimia, & popularitas. Verum *Cientela* omnium maxime honorifica, ea est, Ut quis *Patronum* se profiteatur, eorum qui virtute & meritis clarent, cuiuscunque Ordinis sint, vel Conditionis. Attamen ubi nulla insignis cernitur in meritis dissimilitudo, præstat mediocribus patrocinari, quam eminentioribus. Atque insuper, si verum omnino dicendum sit, in seculis aliquanto corruptioribus, homines indultrii & fatagentes, usui magis sunt, quam vera virtute præditi. Certè in imperando, optimum est, ejusdem gradus Subditos pari comitate tractare; Paucos enim immensa gratia prosequi, ipsos magis insolentes, reliquos malevolos efficiet; quandoquidem Ordinis paritas æquas gratiæ conditiones, tanquam ex debito, poscit. Verum è contra, in iis, quæ favoris meriti sunt, prodest cum defectu afficere; Nam eos, qui benignius tractantur, impense gratos reddet, ceteros imprimis officiosos: Neque de hoc merito conqueratur quispiam; cum omnia ex gratia, non ex debito, prodeant. Recte cavetur, ne sub iniitiis immoderatiùs aliquem favore prosequaris; Nam quæ tractu temporis sequentur, vix istis iniitiis respondere possunt. Fingi, (quod ajunt) & regis, ab *Amico* aliquo, tutum non est: Etenim mollietiam quandam animi prodit: Tum vero convitiis & scandalo occasionem præbet: Plurimi enim, qui nos ipsos immediate non perstrinxissent, *Amicum* illum nostrum contumeliis afficere non verebuntur; atque eo modo honorem nostrum vulnerabunt. Attamen, plurimum potestati subijci, & veluti in partes distrahi, adhuc pejus; Hoc enim nos reddet postrema (ut nunc loquuntur,) editionis, & plenos inconstantia. Deliberare cum *Amicis* aliquot paucis, honorabile sane & utile; *Spectatores* enim sæpenumero plus vident, quam *Lusores*. Atque (ut Adagio dicitur) *Vallis optime collem monstrat*. *Amicitia* vera in Orbe, rara admodum; & minime omnium ea quæ inter æquales: quod genus apud veteres celebrari solbat. Si qua est, ea reperietur inter superiorem & inferiorem: fortunæ quorum, altera alteram comprehendere possint.